

владали. После античке и римске империје и епохе губи се назив устав јер наступа дуга епоха неписане уставности, да би се у средњем веку, у духу тадашњих схватања везао и односио не на државу, него на цркву. Тај израз је у средњем веку преузела католичка црква за означавање општих прописа који су се односили на целу цркву или поједине њене области. Тако се овај израз помиње, користи и у Енглеској (као *avitae constitutionis* или *leges*) у доба Хенриха II и то у чувеним Конституцијама од Калдерона из 1164. и њима се означавају прописи којима се уређују односи између државе и цркве. Док се у средњевековном схватању устав више односио на цркву него на државу, дотле је Нови век прекинуо ту везу са црквом и устав везао искључиво за државу и њен поредак. То је било дело победничке грађанске класе која је окренула леђа цркви и њеним догмама и посветила се држави и њеном напретку. Та грађанска класа је ради своје друштвене и економске афирмације морала да се сукоби са феудалним поретком и избори се и за саму политичку еманципацију. У тој борби буржоазија је свуда више или мање истицала и захтев за уставом и уставним гаранцијама, признањем и поштовањем најважнијих права и слобода.

2. КЛИЦА УСТАВНОСТИ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ – НАЈСТАРИЈИ ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ДОКУМЕНТИ КАО КЛИЦА БУДУЋИХ УСТАВА

Још пре захтева за уставом које су истицале буржоаско-демократске револуције, као клице уставности могу да се сматрају и поједини важни правни и политички документи који су доношени како у раном средњем веку, тако и касније, у позној епохи феудализма. Међу тим првим документима, као најважнији се узима *Magna carta libertatum* (Велика повеља о слободама) од 1215. коју је енглеско племство извојевало у борби против владара Џона (познатог као Џон без Земље) и која га је заштитила од злоупотреба краљевске власти. Ова Повеља је важна и по томе што је њом владар признао још једну власт поред себе, један сабор архиепископа, опата, грофова, великих барона и других непосредних вазала круне. Поред бројних права која предвиђа, Повеља гарантује феудалној, световној и духовној, властели у Енглеској право да одобравају све ванредне порезе,